

Richtlijn Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling
(Meldcode HG en KM)

Stap 1
Signalen in kaart brengen

Stap 2
Overleg met een collega en raadpleeg eventueel Veilig Thuis

Stap 3
Gesprek met cliënt

Stap 4
Wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling

- Heb ik op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Heb ik een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?

Stap 5
Neem twee beslissingen

1. Is melden noodzakelijk?

Melden is noodzakelijk als er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid

2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?

Hulp verlenen is mogelijk als:

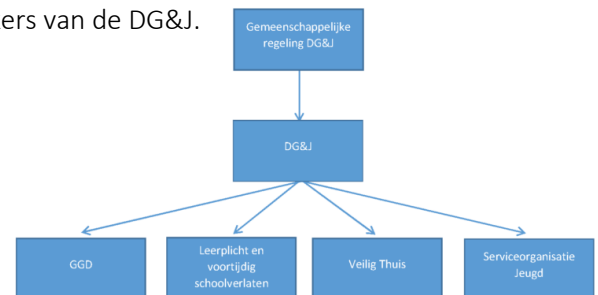
- De professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren
- De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp
- De hulp leidt tot duurzame veiligheid

Indien hulp verlenen op basis van een van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk.

Inleiding

Sinds 2013 is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van kracht. Die wet houdt in dat alle organisaties die werken met kinderen en volwassenen een meldcode moeten hebben en medewerkers in staat moeten stellen daarmee te werken. Het doel van de meldcode is professionals te helpen eerder en beter te handelen als zij vermoeden dat een gezinslid thuis mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt wordt.

De Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) bestaat in Zuid-Holland Zuid uit vier 'merken', de GGD, Leerplicht en vroegtijdig schoolverlaten (LVS), Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) en Veilig Thuis (VT). De DG&J is als organisatie verplicht om een meldcode in de organisatie te hebben. In de meldcode wordt verwezen naar Veilig Thuis. Dat Veilig Thuis in deze één van de vier 'merken' is, is verder niet van invloed in het doorlopen van de meldcode voor alle medewerkers van de DG&J.

Meldplicht - Meldrecht

De meldcode is geen meldplicht. Organisaties zijn verplicht een meldcode te hebben, professionals zijn verplicht te handelen volgens de stappen van de meldcode, maar het doorlopen ervan hoeft niet te leiden tot een melding.

In de Wet meldcode is wel opgenomen dat professionals het **recht** hebben te melden bij Veilig Thuis. Ook als gezinsleden daar geen toestemming voor geven. Het meldrecht houdt in dat professionals persoonsgegevens van volwassenen en kinderen mogen doorgeven aan Veilig Thuis, zodat zij een onderzoek naar de gezinssituatie kunnen starten. Bovendien mogen professionals informatie geven als Veilig Thuis daar vanwege het onderzoek om vraagt.

Begripsomschrijving van huiselijk geweld en kindermishandeling.

In het document is voor het begrip kindermishandeling en voor het begrip huiselijk geweld aansluiting gezocht bij de eenduidige begripsomschrijvingen in respectievelijk de Jeugdwet, artikel 1.1 en in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, artikel 1.1.1. Daarbij geldt dat het ook als een vorm van kindermishandeling wordt gezien als een kind getuige is van huiselijk geweld tussen zijn ouders of tussen andere huisgenoten. De term geweld in huiselijke kring of huiselijk geweld definiëren we als volgt: geweld dat door iemand uit de privékring van het slachtoffer wordt gepleegd. Dit kunnen zijn partners of ex-partners, ouders of verzorgers, vriend(in), gezins- en familieleden en (huis)vrienden. Het woord 'huiselijk' verwijst dus niet naar de plaats van het geweld – het kan zowel binnenshuis als buitenshuis plaatsvinden – maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Geweld in huiselijke kring kan bestaan uit lichamelijk geweld en/of verwaarlozing, psychisch geweld en/of verwaarlozing, getuige zijn van het huiselijk geweld of seksueel geweld en/of misbruik. Hieronder vallen dus onder andere kindermishandeling, ouderenmishandeling en bijzondere vormen van geweld. Bij bijzondere vormen van geweld kunt u onder andere denken aan eer gerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, intiem terrorisme, huwelijksdwang, financieel misbruik en mensenhandel.

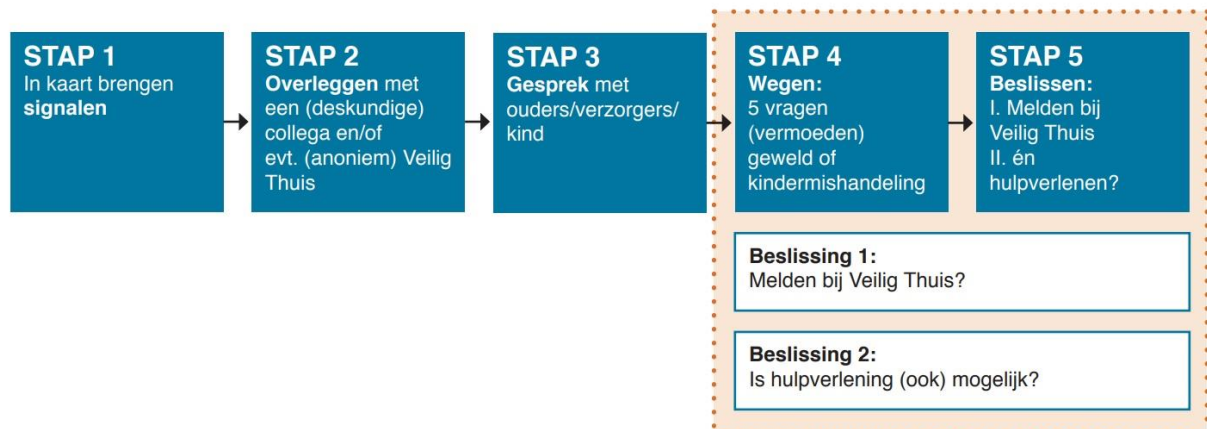
Signaleren

De stappen gaan in op het proces vanaf het moment dat er signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling zijn. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding

van de beroepskrachten die binnen de organisatie werkzaam zijn. Zo gezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met cliënten, leerlingen en patiënten wordt verondersteld. De stappen wijzen de beroepskracht de weg als hij meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling.

De stappen van de meldcode

De stappen van de meldcode die hieronder in de tabel worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt, maar deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij besluit om al dan niet een melding te doen. Zo zal het soms voor de hand liggen om meteen met de cliënt in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zal de beroepskracht eerst overleg willen plegen met een collega en met Veilig Thuis voordat hij het gesprek met de cliënt aangaat. Ook zullen stappen soms twee of drie keer worden gezet. Het stappenplan schetst in algemene zin de stappen in geval van signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Bij specifieke vormen van dit geweld, zoals bij vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang, seksueel geweld en eengerelateerd geweld, moeten de stappen nader worden ingekleurd omdat dan een andere aanpak nodig kan zijn. Zo speelt bij vrouwelijke genitale verminking de onomkeerbaarheid van de besnijdenis een grote rol. In verband daarmee kan het noodzakelijk zijn om snel te handelen en eventueel stappen over te slaan. Bijvoorbeeld als bekend is dat een meisje binnenkort op familiebezoek gaat in het buitenland en dat er signalen zijn dat ze daar besneden zal worden. Bij eengerelateerd geweld kan een gesprek over de vermoedens in sommige gevallen extra risico's met zich meebrengen omdat precies het bekend worden van (vermeend) wangedrag bij dit type geweld een belangrijke rol speelt.

STAP 1: Breng signalen in kaart

Breng signalen in kaart die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signaleringsinstrument. (zie bijlage 1 voor een voorbeeld van een signaleringslijst die u kunt gebruiken). Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Kindcheck: Vraag uw cliënt of er minderjarige kinderen aan zijn zorg zijn toevertrouwd, in alle gevallen waarin zijn medische conditie of andere omstandigheden een risico vormen op een bedreiging in de ontwikkeling of de veiligheid van deze kinderen. Indien er kinderen zijn die van de cliënt afhankelijk zijn, leg dan in uw dossier vast: het aantal en de leeftijd van de kinderen; of de cliënt de zorg voor de kinderen deelt met een (ex-) partner of met een andere volwassene. Hebt u zelf geen contact met de kinderen van uw cliënt, legt dan uw eventuele 'oudersignalen' vast als de lichamelijke of geestelijke conditie of andere omstandigheden, een bedreiging kunnen vormen voor de veiligheid of de ontwikkeling van de kinderen die van de cliënt afhankelijk zijn. De stappen van de meldcode zijn ook van toepassing op deze 'oudersignalen'.

Signalen van geweld door een beroepskracht in een zorg- of onderwijsrelatie Gaan de signalen over mogelijk geweld gepleegd door een beroepskracht ten opzichte van een cliënt of een leerling, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

STAP 2: Overleg met een deskundige collega of Veilig Thuis

Overleg met een deskundige collega om signalen te duiden. Raadpleeg zo nodig Veilig Thuis of een forensisch arts. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis of aan een deskundige op het gebied van letselduiding, als er behoefte is aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak) van letsel. Neem bij eengerelateerd geweld, huwelijksdwang of vrouwenbesnijdenis direct contact op met Veilig Thuis. Dit advies is ook van belang om mogelijke veiligheidsrisico's van eventuele vervolgstappen zorgvuldig te kunnen afwegen. Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies vast in het cliëntdossier.

STAP 3: Praat met client en/of ouders en het kind

Bespreek je zorgen zo snel mogelijk met de cliënt en/of ouders/verzorgers van het kind en het kind zelf. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de cliënt, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis.

- leg de cliënt het doel uit van het gesprek;
- beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
- nodig de cliënt uit om een reactie hierop te geven;
- kom pas na deze reactie zo nodig met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.
- In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de 'Verklaring tegen meisjesbesnijdenis' gebruiken.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de cliënt, is alleen mogelijk als er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de cliënt, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn; of als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt door dit gesprek het contact met u zal verbreken en dat de cliënt daardoor niet voldoende meer kan worden beschermd tegen het mogelijk geweld.

STAP 4: Weeg het geweld

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de cliënt het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatie-instrument. Raadpleeg in geval van twijfel altijd (opnieuw) Veilig Thuis. De medewerkers van Veilig Thuis bieden ondersteuning bij het wegen van het geweld en van de risico's op schade en zij kunnen adviseren over vervolgstappen.

NB: In de KNMG-Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld voor artsen is deze stap bij stap 5 inbegrepen. De KNMG-Meldcode adviseert artsen om, als extra stap, zo nodig informatie in te winnen bij andere professionals die zijn betrokken bij het gezin. Zie stap 4 en artikel 9 van de KNMG-Meldcode.

STAP 5: Beslis: Is melden nodig? Is hulpverlening nodig?

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u uw cliënt en zijn gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen: organiseer dan de noodzakelijke hulp, volg de effecten van deze hulp; als de situatie acuut of structureel onveilig is, doe ook een melding van het huiselijk geweld of de kindermishandeling bij Veilig Thuis.

Kunt u uw cliënt niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden: meld uw vermoeden bij Veilig Thuis; sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is; overleg bij uw melding met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om uw cliënt en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen. Bespreek uw melding vooraf met uw cliënt (vanaf 12 jaar) en of met de ouder (als de cliënt nog geen 16 jaar oud is). Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is; vraag de cliënt uitdrukkelijk om een reactie; in geval van bezwaren van de cliënt, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren; is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw cliënt of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de cliënt of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen; doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de cliënt of zijn gezinslid de doorslag moet geven. Van contacten met de cliënt over de melding kunt u afzien: als er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de cliënt, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn; Als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt daardoor het contact met u zal verbreken.

Veilig Thuis

Zoals eerder in dit document aangegeven is in de regio ZHZ Veilig Thuis een onderdeel van de DG&J. Voor advies of melding doen neemt de professional / beroepskracht contact op met de Veilig Thuis organisatie waarin de client woonachtig is. Voor de professionals van de DG&J die de meldcode moeten doorlopen, zal dat vaak gaan over een client die woonachtig is in de regio ZHZ. De professional van de DG&J kan dan contact opnemen met Veilig Thuis onder het telefoonnummer 078-6334980 of via info@veiligthuiszhz.nl. Veilig Thuis ZHZ is 24 uur bereikbaar. Onder kantoortijden voor alle reguliere vragen, adviezen en meldingen. Buiten kantoor tijden graag alleen contact opnemen voor acute meldingen. Mocht de client uit een andere regio komen, dan kan de professional bellen naar 0800-2000, vanuit daar wordt de professional automatisch doorverbonden met het juiste Veilig Thuis. Meer informatie over Veilig Thuis ZHZ kunt u ook vinden op: www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl Er is ook een app die handvatten geeft voor het doorlopen van de meldcode. Via de iOS/Android appstore kunt u zoeken naar 'meldcode'

Inspanningen na de melding

Een melding is geen eindpunt. Als je een melding doet, geeft het stappenplan daarom aan dat je in jouw contact met Veilig Thuis ook bespreekt wat jezelf, na jouw melding, binnen de grenzen van jouw gebruikelijke taakuitoefening kan doen om de cliënt of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 bij de melding opgenomen om duidelijk te maken dat jouw betrokkenheid bij de cliënt na de melding niet ophoudt. Van jou wordt verwacht dat je, naar de mate van jouw mogelijkheden, de cliënt blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen. Veilig Thuis houdt melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Overwegingen

- De Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ is verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn cliënten. Die verantwoordelijkheid is zeker ook aan de orde bij dienstverlening aan cliënten die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ wordt op basis van deze verantwoordelijkheid verwacht dat zij in alle contacten met cliënten attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling, en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- De Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ stelt een Meldcode vast, zodat de beroepskrachten die binnen de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- De Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ legt in deze code ook vast op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- Onder beroepskracht wordt verstaan: de beroepskracht die voor de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ werkzaam is en die in dit verband aan cliënten van de organisatie zorg, toeleiding, coördinatie, of een andere wijze professioneel contact met cliënten onderhoudt;

- Onder cliënt wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent;

Verantwoordelijkheden

De DG&J is verantwoordelijk voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat. Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de noodzakelijke acties van de Meldcode uit te voeren. Gelet op de Wet verplichte meldcode draagt het bevoegd gezag van DG&J er zorg voor dat:

- Er binnen de organisatie een meldcode beschikbaar is die voldoet aan de eisen van de wet;
- Er binnen de organisatie bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- Regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering worden aangeboden, zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- De meldcode wordt opgenomen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- Er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- De meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- De werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de kennis over en het gebruik van de meldcode te bevorderen

Toezicht op de naleving van de wet meldcode

Het toezicht op de naleving van de wet is in de sectoren gezondheidszorg, jeugdhulp, onderwijs en veiligheid en justitie in handen van de landelijke inspecties. Gemeenten oefenen toezicht uit op de kinderopvang en de peuterspeelzalen, en instellingen die maatschappelijke ondersteuning bieden. De inspectie zal bij een onderzoek, bijvoorbeeld naar aanleiding van een casus met fatale afloop, onder meer nagaan of op organisatieniveau een meldcode aanwezig is en of de organisatie zich voldoende heeft ingespannen om de kennis over en het gebruik van de meldcode te bevorderen. Het handelen van de betreffende beroepskrachten zal worden getoetst aan het stappenplan van de meldcode.

De DG&J kan – bijvoorbeeld in het kader van het over de Dienst uitgeoefende toezicht - worden aangesproken op zowel het voorzien in een adequate Meldcode, als op het scheppen van de randvoorwaarden waardoor de beroepskrachten die binnen de Dienst werkzaam zijn de Meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen.

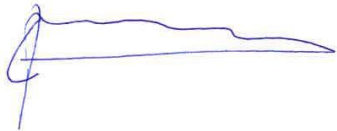
Individuele beroepskrachten binnen de organisatie kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de Meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Zo zal in een onderzoek naar aanleiding van een bepaalde casus op organisatieniveau worden bekeken of er een Meldcode aanwezig is en of de Dienst zich voldoende heeft ingespannen om de Meldcode te laten 'werken'. Het handelen van de betreffende beroepskrachten kan worden getoetst aan het stappenplan van de code.

Aldus vastgesteld op 16 maart 2023,

het dagelijks bestuur de Dienst Gezondheid & Jeugd,

de secretaris,

de voorzitter,

C. Vermeer

H. van der Linden

Bijlage 1

Signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld 0-100 jaar

Lichamelijke signalen:

- Onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken
- Onverklaarbare krab-, bijt- en snijwonden
- Onverklaarbare littekens
- Slecht verzorging wat betreft kleding, hygiëne, voeding
- Onvoldoende geneeskundige/tandheeskundige zorg
- Achter in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief)
- Psychosomatische klachten: buikpijn, hoofdpijn, misselijk, enz.
- Vermoeidheid, lusteloosheid
- Genitale of anale verwondingen
- Jeuk of infectie bij vagina of anus
- Opvallend vermageren of dikker worden
- Recidiverende urineweginfectie of problemen bij plassen
- Niet zindelijk (vanaf 4 jaar)
- Afwijkende groei- of gewichtscurve
- Kind dat niet goed gedijt
- Kind komt steeds bij andere artsen/ziekenhuizen
- Houterige manier van bewegen (benen, bekken op 'slot')
- Pijn bij lopen of zitten of in bovenbenen
- Overdraagbare aandoeningen
- Slaapproblemen
- Voeding/eetproblemen
- Zwangerschap
- Abortus
- Vertraagd intreden puberteit
- Anorexia / boulimia

Sociaal-emotionele gedragssignalen:

- Extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos
- Teruggetrokken gedrag, timide
- In zichzelf gekeerd, depressief, leeft in fantasiewereld, labiel
- Passief, meegaand, apathisch, lusteloos, weinig spontaan
- Kind is bang voor de ouder
- Plotseling verandering in gedrag
- Veel aandacht vragen op een vreemde manier
- Niet de bij leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- Vastklampen of veel afstand houden
- Angst of schrikreactie bij onverwacht lichamelijk contact
- Zelfverwondend gedrag
- Overijverig
- Hyperactief
- Jong of ouwelijk gedrag
- Altijd waakzaam, wantrouwend
- (angst voor) zwangerschap
- lichaam stijf houden bij optillen, benen tegen elkaar drukken bij oppakken of lopen
- angstig bij verschonen/moeten uitkleden
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel
- niet spelen met andere kinderen (vanaf 3 jaar)
- afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op KMH)
- snel straf verwachten
- verslaafd aan/gebruik van alcohol of drugs
- agressieve reactie naar andere kinderen, niet geliefd bij andere kinderen
- geen interesse in speelgoed/spel
- gedraagt zich in bij van ouders anders dan zonder ouder
- vermijdt oogcontact

- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- overmatige masturbatie
- suïcidaal gedrag
- anorexia/boulimia
- weglopen van huis
- crimineel gedrag
- promiscuïteit (wisselende seksuele contacten)/prostitutie
- relationeel geweld

Bij vermoeden loverboys problematiek:

- vermoeid en vermagerd
- stemmingsverwisselingen
- seksueel wervend gekleed
- automutilatie
- ineens veel geld en dure spullen
- verschillend gedrag vertonen in verschillende situaties
- steeds minder binding met huis, veel op straat
- veel problemen thuis
- andere meisjes werven voor prostitutie of escortservice
- tatoeages (met een mannennaam)
- drugsgebruik
- schoolverzuim/spijbelen
- sporen van lichamelijk geweld

Typische kinderopvangsignalen:

- regelmatig te laat opgehaald/gebracht
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor (belevenissen, welzijn of ontwikkeling van) het kind
- afwijkend gedrag van het kind bij het ophalen door de ouders
- zich niet willen uitkleden voor het slapen
- niet verschoond willen worden
- knijpen, bijten, haren trekken van andere kinderen
- kind wordt onverzorgd gebracht (bijv. hele volle luier, ongewassen, hongerig)
- kind wordt uitgeschreven zonder afscheid

Typische onderwijssignalen:

- leerproblemen
- taal- of spraakproblemen
- plotselinge drastische terugval in schoolprestaties
- faalangst
- hoge frequentie schoolverzuim
- altijd heel vroeg op school zijn en na schooltijd op school(plein) blijven
- regelmatig te laat op school komen
- geheugen of concentratieproblemen
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor (de schoolprestaties) van het kind
- angstig bij omkleden (bijv. gym, zwemmen)
- afwijkend gedrag wanneer de ouders het kind van school halen
- kind wordt uitgeschreven zonder afscheid
- onverzorgd naar school
- zonder ontbijt naar school/geen lunchpakket
- ouders nemen schooladviezen niet over
- te hoge druk op schoolprestaties

Signalen gezin:

- onveilige behuizing
- onhygiënische leefruimte
- sociaal geïsoleerd
- kind gedraagt zich anders als ouders in de buurt zijn
- gezin verhuist vaak
- gezin wisselt vaak van huisarts, specialist of ziekenhuis
- relatieproblemen ouders/partner mishandeling, huiselijk geweld
- lichamelijke straffen/geestelijke straffen is gangbaar
- gezin kampt met diverse problemen
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- sociaaleconomische problemen: werkloosheid, uitkering, migratie
- veel ziekte in het gezin
- alleenstaande ouder

Signalen van ouder:

- ouder schreeuwt naar het kind of scheldt het uit
- ouder troost het kind niet bij huilen
- ouder reageert niet of nauwelijks op het kind
- ouder komt afspraken niet na
- ouder heeft irreële verwachtingen van het kind
- ouder heeft ervaring met geweld uit eigen verleden
- ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit omgeving
- ouder weigert benodigde medische/geestelijke hulp voor kind
- ouder heeft psychiatrische/psychische problematiek
- ouder gedraagt zichzelf nog als kind
- ouder heeft cognitieve beperkingen
- ouder belast kind met volwassen zorgen of problemen
- ouder laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- ouder geeft aan het niet meer aan te kunnen
- ouder is verslaafd
- ouder kleedt het kind te warm/te koud
- ouder vergeet preventieve entingen

Signalen zwangere vrouwen:

- alcohol - of drugsgebruik
- roken
- afzijdig houden van prenatale zorg
- geen vaste verblijfplaats
- onverzorgd
- geïsoleerd leven
- geen sociaal netwerk
- psychische problemen
- een verwarde indruk
- onvoorbereid op bevalling of komst kind
- verbergen zwangerschap
- het kind niet willen

- *Bij het gebruik van deze informatie is voorzichtigheid geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is mogelijk. Daarbij is de hier gepresenteerde signalenlijst ook niet volledig.*